

Çağdaş Seramik Sanatı'nda Figür Eğilimi

Figure Trend in Contemporary Ceramic Art

Yrd. Doç. Nazan **Sönmez**
Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Seramik Bölümü, Ankara

Assoc. Prof. Nazan **Sönmez**
Hacettepe University Faculty of Fine Arts
Ceramic Department, Ankara

Ana Tanrıça-Mother Goddess

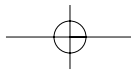
Akrobat Figürü- Acrobat Figurine

Füreya Koral

İnsanoğlunun yaşamında neolitik çağdan bu yana önceleri işlevi ve geleneği ile vazgeçilmez bir yere sahip olan seramiğin, geçmişte İstar Kapısı'nda olduğu gibi günümüzde de insanın kendini ve duygularını ifade edebileceği sanatsal bir malzemeye dönüştüğü görülmektedir. Resim ve heykel sanatının tüm öğelerini bünyesinde barındıran bir disiplin olarak nitelendirilen "Sanat Seramiği"nin tüm dünyada yeniden doğuşu 19. yy. sonu ve 20.yy. içerisinde gerçekleşmiştir. Seramiğin gelenek ve işlevini dışlayıp teknik ve teknolojisini kullanan bu eski olduğu kadar aynı zamanda çağdaş disiplin, heykel sanatının biçim, resim sanatının ise yüzeye ait tüm öğelerini ve sorunlarını bünyesinde barındırır. Sanat Seramiği sanatçının içinde yaşadığı çağda, kendine özgü görüş ve duruşunu ifade etmesine, biçimini oluşturmasına olanak

It is observed that ceramic, which has an indispensable place in terms of its function and tradition starting from the Neolithic Age in the life of the human being, has transformed into an artistic material by which man can express himself and his feelings even today like it was the case in the İstar Gate in the past. The rebirth in the whole world of "Artistic Ceramic", which is called a discipline accommodating all elements of the arts of painting and sculpture in its body, has taken place in late 19th Century and 20th Century. This ancient and yet contemporary discipline, which leaves out the tradition and function of the ceramic but which employs its technique and technology, incorporates the form elements of the art of sculpture and all surface elements and problems of the art of painting. The art of ceramics allows the artist to

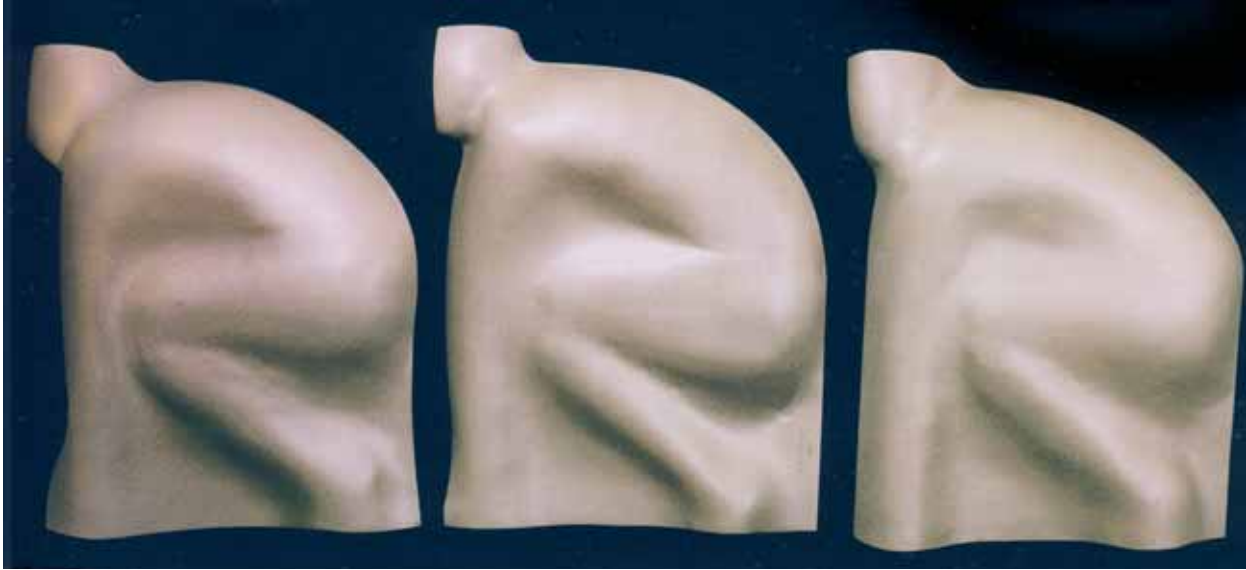

tanımaktadır. Diğer plastik sanat dallarında olduğu gibi onun da özgünlük ve yaratıcılık önde gelen önemli sorunlarıdır. Ayrılan yönü ise, seramik sanatçısı Güngör Güner'in de söylediği gibi seramiğin üstesinden gelinmesi gereken teknik boyutudur. Çünkü bu boyut, seramik malzeme ile oluşturulan yapının plastik dilinin oluşturulmasında çok önemli bir rol oynayabilmektedir.

Seramik sanatı tüm bu ortak noktalar nedeniyle doğal olarak diğer disiplinlerin konularını da paylaşmaktadır. Seramiğin soyut çalışmaya uygun bir sanat malzemesi olduğunu ve eski çağlardan bu yana sürdürdüğü gelişimini bu boyutuyla en üst noktaya ulaştırdığını düşünen Attila Galatalı gibi sanatçıların yanı sıra, çalışmalarına tüm dünyada ve ülkemizde figüratif bir anlayışla devam eden birçok sanatçı bulunmaktadır.

express his original views and sentiments in the age he lives in and to form his template. Like in other plastic art disciplines, originality and creativity are the major leading problems. The aspect where it differs is, like ceramic fine artist Güngör Güner says; the technical dimension of ceramic which must be overcome. Because this dimension may play a very significant role in formation of the plastic language of the artwork created using ceramic material.

The art of ceramic naturally shares the issues of other disciplines, too, due to all these common points. Beside artists like Attila Galatalı who thought that ceramic was an art material fit for abstract works and which has taken its development pursued starting from ancient times to its peak by this aspect, there are many artists who continue with their works in the world and in our country with a figurative approach.

Candeğer Furtun

Sanatın temel konularından birini oluşturan hayvan ve insan figürleri, biçim olarak çekiciliğini çağlar boyu korumuştur. İlk seramik figüratif buluntular sıkıştırılmış kil ile yapılmış hayvan ve insan figürleridir. Bu figürler eski toplumlarda seremoni ve ritüeller için yapılmıştır veya günlük hayatın bir dökümünü içerir. Bazıları mezarlara konmak üzere ya da çocuklar için yapılmış oyuncaklardır. Bundan 8000 yıl öncesine tarihlenen ana tanrıça figürleri tüm Avrupa'da, Anadolu'da ve Yakın Doğu'da yaygın olarak bulunmuştur. Antik Mısır'da küçük ushabti heykelleri önemli kişilere ölüm esnasında ve sonrasında eşlik etmek üzere hizmet etmiştir. Kuzey ve Güney Amerika'da Meksika'da, Peru ve Kolombiya'da kurban kapları insan ve hayvan figürü biçiminde yapılmıştır. MÖ. 3000'de şekillendirilmiş Pakistan'ın Harappa Kültürüne ait dans eden küçük kadın ve erkek figürleri ile Nijerya'da MÖ. 500'lere ait bire bir boyutta yapılmış insan figürleri bulunmuştur. Çin'in İxian bölgesinde bulunan, 6000 asker ve

Animal and human figures, which constitute one of the basic issues of art, have preserved their attractiveness as forms through ages. The first ceramic figurative artifacts are animal and human figurines made of compacted clay. These figurines were made for ceremonies and rituals in ancient societies or they involve a breakdown of daily life. Some of them are made for placement in tombs or are toys made for children. Mother goddess figurines dated to 8,000 years ago, have been found in large numbers through Europe, Anatolia and the Near East. Small ushabti sculptures in ancient Egypt have served important people during death and after death as company. In North and South America, in Mexico, Peru and Columbia, sacrifice bowls were made in the form of human and animal figures. In Nigeria, small dancing women and men figurines from Pakistan's Harappa culture dated to 3,000 B.C. and human figurines of live size dimensions from

Sanat / Art

Ocak-Şubat / January-February 2007/ No.19

Erdinç Bakla

Viola Frey

attan oluşan kil figürler büyük imparator Ch'in Shih Huang Tı dönemine aittir. Terracotta ordu olarak adlandırılan bu figürler MÖ 200 yıllarında yapılmıştır. İmparatorun bir sonraki dünyaya yolculuğunda, her biri saraya ait bir bireyi ve hayvanı temsil etmektedir. Seramik Tarihi böyle örneklerle doludur.

Figür kullanma eğilimi diğer disiplinlerde ve geçmişte olduğu gibi günümüz seramik sanatçıları da sıklıkla görülmektedir. Özellikle insan figürü ve kadın bedeni her zaman olduğu gibi çağımızda da sanatın vazgeçilmez konularından biri olmayı sürdürmüştür. Figür içinde yaşanan zamanın ve sanatçının anlayışına göre kimi zaman gerçekçi, kimi zaman stilize edilerek kimi zaman soyutlanarak biçimlendirilmiştir. Türkiye'de ve dünyada figüratif çalışmalar yapan hatta sadece insan vücudunu kendine konu edinen birçok seramik sanatçısı farklı anlayıştaki çalışmalarını sürdürmektedir.

Ülkemizde Çağdaş Seramik Sanatı'nın yerleşmesine büyük katkısı olan Füreya Koral, çalışmalarında çağdaş anlamda hayvan ve insan figürü kullanan ilk sanatçılardan biridir. Ferit Edgü ile yaptığı bir söyleşisinde, seramiklerinde bir heykel amacı güttüğünü ifade etmektedir. Yapıtlarında insanları yalnız tek başlarına değil, birlikte yürürken sokakta, evlerin içinde betimlemiştir. Prof. Albert Gabriel'e göre "Füreya sanatla zenaati birleştiren yapıtlar gerçekleştirmiştir. Hepsisi de her türlü basmakalıp kurallardan kurtulmuş, taklitten tamamen ayrılmış ve çok modern bir ruh taşıyan eserlerdir..." Özellikle kadın figürleri kısmen soyutlanmış ve renkten arınmıştır. Füreya toplumumuzda kadına

500 B.C. have been found. The clay figure comprising 6,000 soldiers and horses found in the Ixian region of China dates to the reign of Great Emperor Ch'in Shih Huang Tı. These figures, called the Terracotta army, were made circa 200 B.C. Each one represents and individual and an animal belonging to the palace in the Emperor's journey to the next world. Ceramic history is full of such examples.

The trend for using figurines is often observed in contemporary ceramic artists, like in other disciplines and in the past. Especially, the human figure and the female body have continued to become one of the indispensable themes of art in our times as well as it has always been the case. The figure is formed either realistically or sometimes in stylized form or sometimes by abstracting, depending on the perspective of that specific time and artist. Many ceramic fine artists, who create figurative works in Turkey and in the world, who in fact views only the human body as their themes, pursue their efforts with differing perspectives.

Füreya Koral, who has contributed greatly to the settlement of contemporary ceramics art in our country, is one of the first artists who has used animal and human figurines in her works in the contemporary sense. In an interview with Ferit Edgü, she states that she seeks the objective of a sculpture in her ceramics. In her works, she has depicted people not only alone but also walking on the road and in homes. According to Prof. Albert Gabriel, "Füreya has realized works combining art and trade. Each one is a work totally

yüklenmek istenen yükü, kadının toplumdaki yerinin çarpıklığını bu çalışmalarında vurgular. İçleri boşaltılmış kadın bedenlerinin içindeki bebekler bunun açık bir ifadesidir.

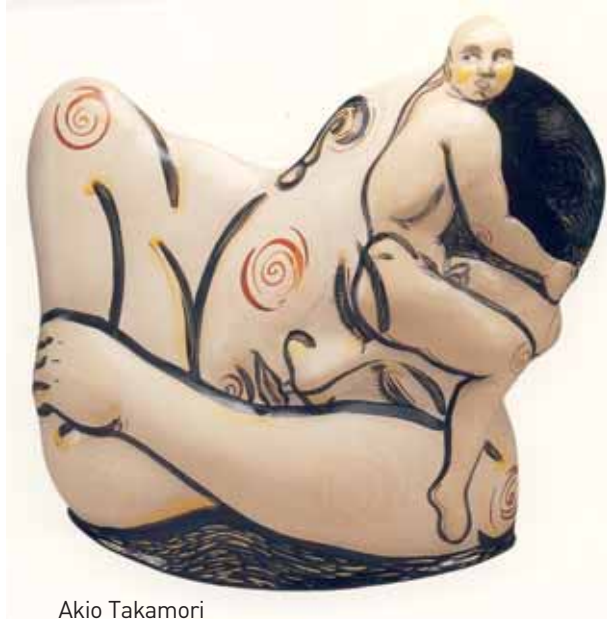
Candeğer Furtun'un, çok sayıda ayak figürü ile gerçekleştirdiği yerleştirmesi, ya da seramik bir levhanın altından beliren gövdenin hareketi ve vücut parçalarının tekrarı ile oluşturduğu düzenlemelerinde figür gerçekçi bir anlayışla ele alınmakta ve kalıp tekniği ile çoğaltılmaktadır. Yüksek pişirim olan bu çalışmalar Erdinç Bakla'nın yapıtlarında da olduğu gibi heykel tasası taşımaktadır. Erdinç Bakla'nın Seramik - Heykel diyebileceğimiz kadın konulu çalışmalarında figürler kısmen soyutlanmış elle şekillendirilip renklendirilmiş ve çamurun dokusu vurgulanmıştır. Anadolu'da yaşamış uygarlıklardan esinlenerek yaptığı çalışmalarında tanrıça yorumları dikkat çekicidir. Bereket tanrıçası Artemis, zafer tanrıçası Nike, Hitit güneş tanrıçası ve kadın büstleri Erdinç Bakla'nın konularını oluşturur.

İnsanı konu edinen bazı yabancı sanatçılardan örnek verecek olursak, insanın sosyal ve ekonomik olarak çevresi ve doğa ile ilişkisini irdeleyen Viola Frey'in resim ve heykeli birleştirdiği ve seramik olgusunun tüm olanaklarıyla (Kil ve renkli sır) yaklaştığı büyük boyutlu çalışmalarında her iki malzemenin avantajını kullandığı görülmektedir. İnsanın zihinsel ve ruhsal yapısının vurgulandığı seramik heykellerin ölçeği, Amerika'da geçerli olan boyut ile güç arasındaki ilişkiyi vurgular. Viola Frey bu anlayışla yaptığı çalışmalarla California'daki Funk akımı içinde yer almıştır.

Önceleri feminist bir yaklaşımla yaptığı çalışmalarda, kadına özgü sütyen, korse, önlük gibi objeleri konu olarak seçen Elise Siegel, daha sonra kil ile seramik bebekler çalışmıştır. Siegel'in

Elise Siegel

Akio Takamori

removed from imitation, relieved from any memorized rules and carrying a very modern spirit..." Especially, female figurines are abstracted and free from color. Füreyä emphasizes the load attempted to be charged to woman in our society, the distortion of the place of the woman in society in these works. Babies inside the emptied female bodies is a clear expression of this.

The figure is dealt with by a realistic approach and reproduced by moulding technique in Candeğer Furtun's placements realized using a large number of feet figures or by the motion of the body appearing from under a ceramic plate or arrangements created through repetition of body parts. These high fired works bear the concern of a statute like in Erdinç Bakla's art work. In Erdinç Bakla's woman themed works we can call ceramic-sculpture, figures are partly abstracted, partly hand shaped and colored, emphasizing the texture of clay. Work created under inspiration by civilizations which have lived in Anatolia, the interpretations of goddesses draw attention. The goddess of fertility, Artemis; the goddess of victory, Nike; Hittite son goddess and women's busts form the themes of Erdinç Bakla.

To cite examples from certain foreign artists who use man as their themes, we observe that Viola Frey, who discusses the man's relationship with his environment and nature socially and economically, combines painting and sculpture and employs the advantage of both materials in her large size works to which she approaches with all capabilities of the ceramic phenomenon (clay and colored glaze). The scale of ceramic sculptures, where the mental and spiritual composition of man is emphasized, underscores the relationship between size and power which applies in America. With her works created under this perspective, Viola Frey has taken part in the Funk trend in California.

Elise Siegel, who has chosen female objects

Sanat / Art

Ocak-Şubat / January-February 2007/ No.19

Greg Payce

oyuncak bebekler konulu çalışmaları, gerçek çocuk boyutundadır. Bu çalışmaların birçoğunda figürler insan vücudunun bazen üst bazen de alt kısmı ele alınarak oluşturulmuş düzenlemelerdir. Oyuncak bebek ve çocuk arasındaki güçlü bağ nedeniyle, bu düzenlemelerde figürün yarım olarak kullanılışı ve bebeklerin yüzlerindeki ifade, çocukluk dönemine ait ruh durumunu anlatmaktadır. Elise Siegel'in bu çalışmalarını yoğun bir psikolojik mesaj iletmektedir.

Kanada'lı seramik sanatçısı Greg Payce ise farklı bir yaklaşım sergileyerek figürü, boşluğu biçimleyerek elde etmektedir. Çömlekçi çarkı ile biçimlendirdiği seramik kapların belli bir düzen içinde bir araya getirildiklerinde aralarında oluşan boşluk figürün kendisidir.

1950 sonrası savaşın bitiminde Amerikalıların Japonya'dan çekilmesinden sonra dünyaya gelen Akio Takamori, doktor olan babasının hastalarını gözlemleyerek figüre yönelmiştir. Amerika'da Lisans ve Y.Lisans eğitimini yaparken, vatanından uzakta, çocukluk anılarını kendine özgü anlatım diliyle ifade etme fırsatını yakalamıştır. Eğitimini yurdundan çok uzakta ve batı etkisinde tamamlamasına karşın, yapıtlarında ülkesinin sanatının etkisi belirgindir. İnsan kafalarının içlerini boşaltıp, iç boşluğu resimlemiştir. Kafanın içindeki desenler akıldan geçen düşünceleri vurgular. İçte ve dışta devam eden bu desenler seramik form ile beraber algılanarak bir bütün oluşturur.

Christyl Boger ise mitolojik çıkışlı parlak sırlı figürlerinde, gövdenin belli bölgelerinde altın yaldız kullanarak ve çiçeklerle süsleyerek dikkati o bölgelere yöneltir. Bibloyu andıran insan figürlerindeki süslemeler günümüzde değişen değerlere ait ince bir eleştiriyi içinde barındırır.

like bras, corsette and aprons as her themes in her works she made in a feminist approach previously, then has worked on ceramic dolls with clay. Doll themed works of Siegel are in actual child size. In most of these works, figurines are arrangements formed by sometimes addressing the upper, and sometimes the lower portion of the human body. Due to the strong link between the doll and child, in these arrangements, half use of the figure and the expression in the faces of dolls tell a state of mind belonging to childhood. These works by Elise Siegel convey an intense psychological message.

Canadian ceramic artist Greg Payce obtains the figure shaping space, displaying a different approach. The gap formed between the ceramic containers he shapes by potter's wheel when they are brought together in a specific order, is the figure itself.

Akio Takamori, who was born post-war after Americans' withdrawal from Japan, was moved towards the figure observing the patients of his doctor father. When he was studying for his undergraduate and graduate degrees, he has captured the chance to express his childhood memories with a specific expression language far away from home. Although he has completed his education away from home and under the influence of the West, the effect of the art of his country is significant in his works. He has emptied the insides of human heads, depicting the inner space. The patterns inside the head stress the thoughts going through the mind. These patterns, continuing inside and outside, create a whole when perceived together with the ceramic form.

Christyl Boger, on the other hand, in her bright

Christyl Boger

Gertraud Möhwald

Gertraud Möhwald, seramik heykellerinin oluşumunda, değişik seramik parça kırıklarını çok özgün bir biçimde kullanması ile ünlüdür. Yapıtların üzerindeki değişik renkli kırık seramik parçaların kullanımının dışavurumcu anlatımı güçlendirdiği görülmektedir. Büyük boyutlu bu çalışmalarda kırık parçalar antik çağlardan günümüze uzanan, insana ait serüveni hatırlatmakta eski ile yeni arasında ilginç bir bağ kurmaktadır. Paula Rice tutkulu bir biçimde insan figürü kullanan Amerikalı sanatçıdır ve astarlı stoneware çalışmaları dikkat çekicidir.

İlk çağlardan bu yana insan bedeni vazgeçilmez ve zengin bir kaynak olarak sanatçıların ilgisini çekmeye devam edegelmiştir. Türkiye’de ve dünyada birçok seramik sanatçısının, seramik malzeme kullanarak figüratif bir anlayışla çalışmakta olduğunu ve seramik malzeme ile kendilerini ifade etme imkânını elde ettiklerini söylemek mümkündür. Türkiye ile karşılaştırıldığında bu eğilimin, dünyada daha güçlü olduğu gözlemlenmektedir.

glazed figurines of mythological starting point, draws attention to certain parts of the body using gilding and decorating those parts with flowers. Decorations on the human figurines resembling trinkets accommodate a subtle criticism of varying values of our day. Gertraud Möhwald is famed for using different ceramic fragments in a quite original manner when creating ceramic sculptures. It is observed that the various color ceramic fragments on the works emphasizes the expressionist statements. Fragments on these large size works establish an interesting link between the old and the new, reminding of man’s journey extending from antique times to our day. Paula Rice is an American artist who employs the human figure passionately with noteworthy lined stoneware works.

The human body has continued to draw the interest of fine artists as an indispensable and rich source since ancient times. It can be said that many ceramic fine artists in Turkey and the world work with a figurative perspective using ceramic material and have the chance to express themselves using ceramic materials. When compared to Turkey, it is observed that this trend is a lot more powerful in the world.

Paula Rice

Kaynakça /Bibliography

- 1- Ferit Edgü, Füreya, Ateş ve Sır, İstanbul, 1992
- 2- Modern Türk Seramik Sergisi Katalogu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 1992
- 3- Erdinç Bakla, Hitit Rüzgarı, Sergi Katalogu, İstanbul, 2006
- 4- Clay in Art International, Sayı-1, Yunanistan, 2005
- 5- Marc Del Vecchio, Postmodern Ceramics, Hong Kong, 2001
- 6- Susan Peterson, Contemporary Ceramics,
- 7- Kerameiki Techni, sayı-39, Yunanistan, 2001
- 8- Kerameiki Techni, sayı-42, Yunanistan, 2002
- 9- Türkiye’de Sanat, Seramik Özel Sayısı, sayı-33, İstanbul, 1998
- 10- Güngör Güner, Çağdaş Türk Seramik Sanatı Ne Durumda ? , Plastik Sanatlar Dergisi, sayı: 33, İstanbul, 1988
- 11- Atilla Galatalı, Eleştirim, Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları : 1-2, Ankara, 1985

Resim Kaynakçası / Picture Bibliography

- 1- Ana Tanrıça, Arkeo Atlas, sayı 1
- 2- Akrobat figürü, National Geographic, Ekim 2001, sayfa 134
- 3- Füreya Koral, Ateş ve Sır, sayfa 16
- 4- Candegher Furtun, Modern Türk Seramik Sergisi, sayfa 37
- 5- Erdinç Bakla, Hitit rüzgarı, sayfa 21
- 6- Viola Frey, Clay in Art National, sayfa 58
- 7- Elise Siegel, Clay in Art National, sayı1, sayfa 68
- 8- Greg Payce, Postmodern Ceramics, sayfa 43
- 9- Akió Takamori, Postmodern Ceramics, sayfa 141
- 10- Christyl Boger, Kerameiki Techni, sayı 39, sayfa 47
- 11- Gertraud Möhwald, Kerameiki Techni, sayı 42, sayfa35
- 12- Paula Rice, Contemporary Ceramics, sayfa 103